

WAARDZEGGER

DECEMBER 2021

met o.a. :

- Impressie 30ste Oeverloop
- Interview met : ecoloog *Jan de Beck*
- De wolf in de Hoeksche Waard?
- Plantenwerkgroep 2021
- Bloeiende bermen
- **Nieuw medium!**
- Natuurcompensatie windpark
- Fruitsnoeicursus
- En nog veel meer...

Colofon

Wardzegger is een uitgave van Hoeksche Waard Landschap (HWL), vereniging voor behoud en ontwikkeling van natuur en landschap in de Hoeksche Waard, opgericht in 1973.

Versijnt ieder kwartaal
 ISSN 1389-7454
 Jaargang 14 nr. 4, oplage: 1800
 HWL-lidmaatschap € 30,00 per jaar
 IBAN-nr. NL48 INGB 0002 9980 08

Materiaal uit deze uitgave mag alleen voor niet-commercieel gebruik aangewend worden, met bronvermelding.

Ledenadministratie HWL

Postbus 1080
 3260 AB Oud-Beijerland
ledenadministratie@hwl.nl

Natuurbezoekerscentrum Klein Profijt

Zalmpad 11, 3261 MD Oud-Beijerland
 Telefoon: 0186 621 888
 Beheerder: Merijn van den Hoogenhoff
kantoor@hwl.nl
 Openingstijden:
 Dinsdag t/m vrijdag 10.00 – 17.00 uur
 Zaterdag en zondag 12.00 – 17.00 uur

Nationaal Landschap Centrum

Veerweg 1c, 3281 LX Numansdorp
 Vanaf 1 maart 2020 is het NLC tot nader order niet meer geopend voor publiek, behoudens aangekondigde evenementen, lezingen, etc.

Dagelijks bestuur

Thijs Jasperse (voorzitter)
 vacant (secretaris a.i. Ruud Horijon) secretariaat@hwl.nl
 vacant (penningmeester a.i. Ruud Horijon)
www.hwl.nl

Redactie

Piet Schram (opmaak/vormgeving/eindredactie)
 Marcus Dekker (tekstcorrectie)
 Aad Bruijnzeel (verzending/verspreiding)
redactie@hwl.nl

Aanleveren kopij: eind eerste maand van ieder kwartaal, per email, uitsluitend in MS-Word, met zowel tekst als foto's in aparte bijlage, max. 600 woorden en max. 2 foto's per artikel. *De auteur blijft te allen tijde verantwoordelijk voor de inhoud!*

Druk

Quadraat Grafimedia B.V.
Vorbereiding verzending
 HW Werkt

 <https://www.facebook.com/hwlandschap>
 https://twitter.com/HW_Landschap
 <https://www.instagram.com/hoekschewaardslandschap/>

FSC logo

Redactioneel

Waar je ook loopt, rijdt of kijkt, overal zie je, vooral in het oostelijk deel van de Hoeksche Waard, graafwerkzaamheden. Is het niet voor nieuwe, zwaardere energiekabels door het hart van de Hoeksche Waard of het doortrekken van de langzaamverkeerbaan langs de N-217, dan is het wel het uitrollen van het glasvezelnet in de dorpen. Allemaal activiteiten - in meer of mindere mate overlast bezorgen - gericht op de toekomst, voor meer (duurzame) energiegebruik, veilige verkeersstroom en snellere dataverwerking. De voorbereidende werkzaamheden op geplande renovatie van de beide tunnels en die ene belangrijke brug de komende jaren zal ik hier nog maar achterwege laten.

Binnen HWL staat ons ook een en ander aan renovatie te wachten; achterstallig onderhoud noemt onze nieuwe voorzitter het zo mooi. In zijn column hiernaast licht hij een en ander toe. Eén ding is zeker: HWL bloeit weer (op), het aantal nieuwe leden het afgelopen kwartaal (14!) is daar wellicht het eerste teken van.

Bij het maken van deze uitgave werd mij, kijkend naar de inbreng van de diverse leden, duidelijk hoe veelzijdig en creatief onze vereniging is: nieuwe ideeën werden geopperd en het interview werd 'kant en klaar' aangedragen. Mede daardoor is het een uitgave geworden die weer bijna uit zijn voegen barst.

Wat vinden we in deze eindejaarsuitgave? Allereerst een impressie van de Oeverloop, welke alweer voor de 30ste keer is gehouden. In het verlengde van dit kijkt Piet Jansen als voorzitter van HWDuurzaam terug op de tocht. Halverwege dit nummer een kort verslag waarin Piet Jansen in het zonnetje wordt gezet, als dank voor zijn inzet als mede organisator, nu hij afscheid heeft genomen. Leden van de WG Milieu en Planologie interviewden gemeente-ecoloog Jan de Beck. Het geeft een mooi beeld hoe een ecoloog tegen de ontwikkeling van de Hoeksche Waard aankijkt. Els van Gemeren mijmert ook over de toekomst van de Hoeksche Waard en vraagt zich af of de wolf ooit in onze waard zal opduiken. De WG Planten doet verslag over haar werkzaamheden in 2021 en geeft daarin goed aan voor wie zij eigenlijk, behalve voor zichzelf, planten inventariseren. De WG Vlinders en Libellen wijst ons er nog maar eens op hoe belangrijk het is dat we bloeiende bermen houden. De middenpagina is weer prachtig verzorgd door de WG Natuurfotografie met twee technisch besproken foto's. U heeft het allemaal wellicht al gezien, maar er is een nieuw medium bij HWL geïntroduceerd: de nieuwsbrief. In dit nummer een toelichting daarop. Met de activiteitenkalender durven we nauwelijks te beginnen. Het laat zich raden waarom. Voorlopig staan er voorzichtig een drietal activiteiten op. Verder vindt u nog een korte opsomming van plannen rond de natuurcompensatie van het windpark Oude Maas. Een nieuwe rubriek is "Gewoon bijzonder, de Hoeksche Waard", waarin elke keer een aquarel van een prachtige plek in onze waard zal worden gepresenteerd en besproken. Dit brengt mij ook op de vermelding dat we van de prachtig beschreven wandelverslagen van Walther Tempelaars gebruikmaken, een man met een (wandel)passie voor de Hoeksche Waard. Tenslotte nog een artikel over educatie van HWDuurzaam en over de massale vissterfte van Water Natuurlijk, de status van de transitie naar de nieuwe HWL-website en een verslag van de op 17 november gehouden ledenvergadering. Weer een propvolle Wardzegger dus. Eentje om eens lekker door te nemen tijdens de donkere dagen rond kerst.

Namens de redactie wens ik u en de uwen alvast fijne feestdagen en bovenal een gezond 2022 toe.

Piet

Foto voorpagina:

Koolveld aan Buijensweg, Mijnsheerenland
 Danny de Groot

Van de bestuurstafel...

De eerste 130 dagen van de nieuwe voorzitter waren turbulent.

Het mooie.

Wat een betrokkenheid van de vrijwilligers en medewerkers. Enorm, ieder wil z'n beste beentje (weer) voortzetten. Ik heb tientallen leuke gesprekken gevoerd met mensen die trots zijn voor HWL actief te kunnen zijn! En ook zeer belangrijk, we staan er goed op bij de buitenwacht. Ik schat zeker 10 gesprekken te hebben gehad met belangrijke stakeholders als de burgemeester, wethouders, verantwoordelijken bij Staatsbosbeheer en Natuurmonumenten, enz. Allemaal schatten ze HWL hoog in, als de natuurlijke bewaker van het Hoekschevaards Landschap. Radicaal als het gaat om het beschermen wat kwetsbaar is en pragmatisch als het tot de beste uitvoering moet komen. 'Men' verwacht veel van HWL! Zeker ook naar de toekomst toe. Nu juist de natuur meer en meer onder druk staat.

Minder mooi.

HWL is een prachtige vereniging, maar er is veel achterstallig onderhoud. Op allerlei gebied. In een reeks van jaren ontstaan. Iedereen is afgelopen jaren druk geweest binnen afdelingen werkgroepen, maar niet met de vereniging HWL. Ik noem wat dingen: onderlinge communicatie tussen afdelingen en werkgroepen is niet best. Daardoor leren we matig van elkaar. Ook de moderniteit van de communicatie (middelen) is zeer matig. Hoe het nu precies met de financiën zit, is op alle onderdelen nog niet duidelijk. Hier ligt nog een belangrijke opgave. We staan er trouwens financieel gelukkig wel goed voor. Toekomstgericht zijn we matig tot niet. Iedereen doet z'n stinkende best om zijn/haar winkeltje draaiende te houden. Maar dan vooral op de manier waarop we het altijd deden. En dat kan vaak zo niet blijven. Maar hoe dan wel, daar komen we vaak niet echt aan toe...

Dus daar staan we dan, geliefde HWL'ers. Eigenlijk hebben we echt wel tijd nodig om op adem te komen en HWL toekomstbestendig te maken. Maar tegelijkertijd wordt er veel van ons verwacht en zijn we stiekem toch ook wel ambitieus. En moeten we flink aan de bak!

Het bestuur heeft daarom begin juli twee projecten in gang gezet.

Project één: de staat van HWL. Oftewel, hoe staat onze vereniging er nu voor? We maken als het ware een foto van HWL en stellen vast, hoe fit we als vereniging zijn. De inventarisatie is grotendeels achter de rug en jullie snappen wel, dat het niet echt meevalt zoals ik hierboven al beschreef. Goede nieuws is, dat we denken, dat het bijna allemaal te repareren valt. Maar er komen wel keuzes aan, waar we wel prioriteit aan moeten geven en waar minder.

Project twee: Plan van Aanpak HWL2025. Hierin kijken we vooruit, te beginnen met waar *staan* we voor en waar *gaan* we voor. En welke doelen willen we halen en op welke manier. Ook dit Plan van Aanpak is grotendeels in concept gereed. Dat wil zeggen, dat we dit op 17 november aan de leden voorleggen op een informatie- en brainstorm avond. Ik pak er één onderwerp uit. In 2023 bestaan we 50 jaar. We hebben het plan opgevat om als toekomstige 50 jarige onszelf en daarmee de Hoeksche Waard een cadeau te geven. Dat cadeau bestaat uit drie 'foto's' (beschrijvingen en beelden) van de staat van de natuur en het landschap van de Hoeksche Waard. Eén van 1973, één van 2023 en één van hoe we vinden dat het in 2073 zou moeten zijn. Om dit te kunnen, hebben we alle afdelingen en werkgroepen nodig. Alle kennis en kunde. Vooral de foto van 2023 en 2073 zal veel vergen. Kortom, we zijn hard aan het werk en hopelijk heb ik velen van jullie ontmoet op 17 november.

inhoud

• colofon / redactioneel	2
• van de bestuurstafel...	3
• Impressie 30ste Oeverloop	4
• Interview met Jan de Beck	6-7
• Biodiversiteit bij huis (4)	8
• De wolf in de HW	9
• Plantenwerkgroep 2021	10
• De wandeling	11
• Bloeiende bermen	12
• Op de boekentafel	13
• Natuur centraal	14-15
• Nieuw medium	14
• Fruitsnoeicursus	15
• Natuurcompensatie windpark	18
• Gewoon bijzonder, de HW	19
• HWDuurzaam	20-21
• Massale vissterfte	22
• Transitie nieuwe website	23
• Verslag gehouden ALV	24-25
• prikbord	26
• adverteerders	26-28

In 1^e kwartaal van 2022 roepen we jullie weer op voor een ledenbijeenkomst

Thijs Jasperse

De volgende nieuwe leden heten we hartelijk welkom!

Vanaf 25-07-2021

R.H.M. Reijmers
Simon Goudswaard
Ton Booij
Leo van der Hoeven
Ellie Mattheus
Diana Kooistra
Eric Schutte

Oud-Beijerland
Oud-Beijerland
Strijen
Oud-Beijerland
Strijen
Oud-Beijerland
Rijswijk

K.M. van Dam
Tineke de Koning
S.J. van Hulst
Kevin de Keizer
P.J. Thijsen
J.W.C. Jan Snel
Meijran

Puttershoek
Rijswijk
Mijnsheerenland
Piershil
Westmaas
Maasdam
Enschede

Impressie 30ste Oeverloop

Joop van Riet (deelnemer)

De Oeverloop is ook altijd een 'schouw' om te genieten en voor het behoud van het mooie aan de oevers. Met ook altijd weer wat nieuws. Dit keer waren dat de reeën die we bij de Laagjes en op de Korendijkse Slikken zagen. Op de Slikken sprongen ze zelfs dichtbij de kopgroep van de Oeverlopers tevorschijn.

Heemst die alles voor nieuwe indringers afsloot. Totdat een boer ruim dertig jaar geleden zijn kudde koeien kwijt was. Die waren blijkbaar uitgebroken en werden na twee dagen teruggevonden op de 'punt'. En hadden en passant in die tijd de hele wortelmat open getrapt. Vervolgens een walhalla voor elk wilgenzaadje, zoals

uit het opschot het volgende jaar bleek. Dat werd een echt wilgenbos, waar al snel een Havikpaar ging broeden. Dat vervolgens dertig jaar terug daar de eerste zes Lepelaars in de Hoeksche Waard aan de oever van het Spui gezien werden, is natuurlijk een toevalligheid. Maar de natuur grijpt zijn kansen. Zoals we ook zien bij de Staart met een 'Natuur zonder plan' beheer.

Zo kwam ook het eerste zeearenden koppel in Nederland. Ruim voor dat een heftige principiële discussie over herintroductie (zoals bij de Bever) afgerond was. Een zeearenden koppel was dat vijftien jaar geleden ruim voor. Ze zorgden voor het eerste broedgeval in de Oostvaardersplassen. Met inmiddels verspreid over Nederland jaarlijks zo'n twintig broedgevallen en in totaal al meer dan 100 uitgevlogen jonge zeearendjes, die met een witte staart direct op zoek

Een echte primeur was de Zeearend, die zich bij de Oosterse Bekade Gorzen liet zien; onmiskenbaar als 'zwarte deur'. Uiteraard zoals bij alle roofvogels gepast door kraaien. Met zijn zwarte staart was het in ieder geval een jong. Pas na zeven jaar krijgen ze als teken van volwassenheid een witte staart. Omdat het een jong was, werd er gespeculeerd dat dit het uitgevlogen jong van het succesvolle broedgeval op de punt van de Korendijkse Slikken was. Heel bijzonder, want in de hele delta is dit jaar (voor zover bekend) maar één jonge zeearend groot geworden. De twee nesten in de Biesbosch bijvoorbeeld, werden door zware regen en wind topzwaar, waardoor hun nestbomen omgingen. Broedsel dus verloren voor dit jaar. Maar op de punt van de Hoeksche Waard, op de scheiding van Spui en Haringvliet, was de nestboom dus stevig genoeg om storm en regen te doorstaan. Dat is het geluk van een spontane ontwikkeling op de Korendijkse Slikken, die immers als weidevogelgebied open en ruim moesten blijven. Daar mocht absoluut geen 'bosje' ontstaan. Dat gebeurde ook niet door de ondoorringbare wortelmat van vooral

Bij de foto's: langs de Wachthaven aan de Dordtse Kil, (linksboven), rustmoment op de Rietberg bij de Oosterse Bekade Gorzen (boven), lezingen onderweg door Joop van Riet (rechts) bij de Kiltunnel en Joost Kievit (onder), bij het Groot Koninkrijk aan de Gorsdijk.

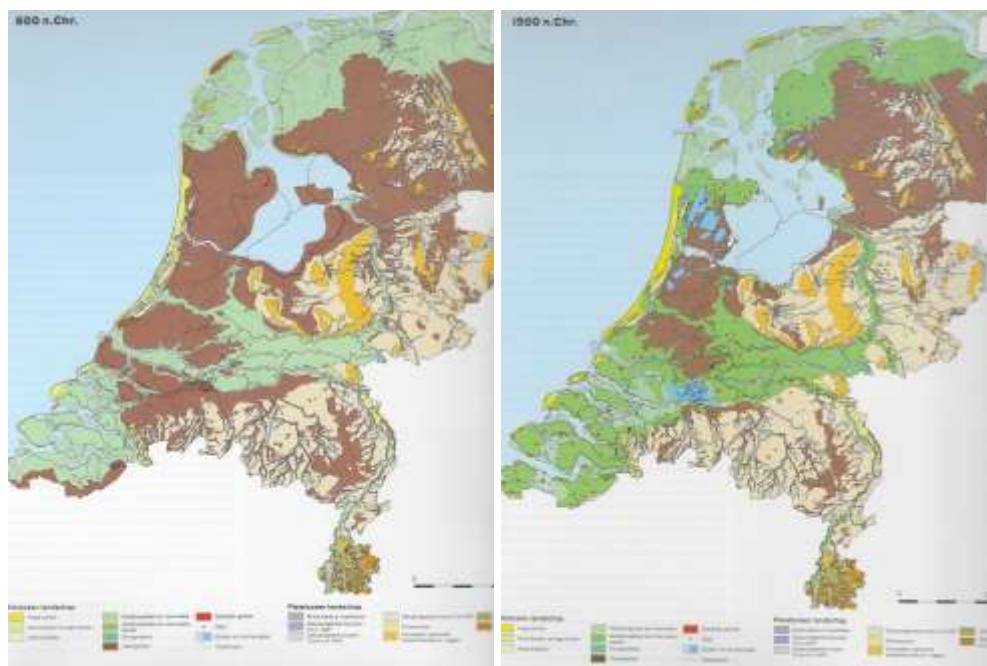
gaan naar een partner en uitzwermen naar nieuwe broedlocaties. Als we daar ten minste de natuur de ruimte voor gaan bieden. Door ook die deur van het Haringvliet open te zetten. Dan gaan we meer vliegende deurtjes zien.

Ook op komende Oeverlopen?

Gelukkig het land waar het kind zijn eigen moer verbrandt...

Piet Jansen (voorzitter HWDuurzaam)

“Gelukkig het land waar het kind zijn eigen moer verbrandt”. Dit middeleeuwse spreekwoord kende ik al. Maar door het praatje van Henk de Koning, op de tweede dag van de Oeverloop (van 27 tot 29 augustus jl.), kon ik het beter plaatsen. Henk liet zien hoeveel veen, in die tijd “moer” genoemd, er zat in het gebied dat wij nu kennen als Zuid-Holland. Reconstructies in de jaren 800 en 1500 na Christus laten zien hoeveel moer (veen) er in die tijd gewonnen is.

Veenwinning binnendijks heette “moernereren”, veen winnen buitendijks heette “selnereren”. Het door moernereren gewonnen veen werd als brandstof gebruikt voor warmte, koken of ambachtelijke activiteiten. Het door selnereren gewonnen veen werd zo verbrand dat het zout uit de as gewonnen kon worden. Zout was één van de weinige kruiden, maar ook een belangrijk conserveermiddel. Het economisch belang van moer, een fossiele brandstof, deed niet onder voor het huidige gas. Bestuurders van toen gingen met dit economisch potentieel om als onze regering nu doet.

Concessies voor moernereren en selnereren verzwakten de dijken. Dit is het voorspel tot de verschillende overstromingen, die rond 19 november, de feestdag van de Heilige Elisabeth van Hongarije, in verschillende jaren optraden. Elisabeth was een koningsdochter, die zich het lot van de armen aantrok en daardoor heilig, d.w.z. tot een zeer bijzonder mens, werd verklaard. De grootste vloed was in 1421, nu 600

jaar geleden. De overstroming van 1424 was de nekslag waardoor de Grootte Waard definitief een binnenzee werd, zoals Willy Spaan tijdens de Oeverloop vertelde. Wat ooit de graanschuur van Holland was, werd een gebied waarin gestreden werd om visrechten.

Op de eerste dag van de Oeverloop, zijn we langs de gebieden gewandeld waar zonneweiden gepland staan en waar een begin is gemaakt met heilwerkzaamheden voor vijf windturbines. Burgemeester Bram van Hemmen, die het eerste stukje van de Oeverloop met ons mee liep, legde uit dat voor de eerste keer in de wereldgeschiedenis mensen zich aan het beschermen zijn tegen een ramp, die nog niet gebeurd is.

In een preventief denkschema zou dat ‘secundaire preventie’ heten. Van ‘tertiaire preventie’ spreken we als schade er al is en we proberen die zo klein mogelijk te houden. Het is maar

waar je woont binnen de grenzen van Nederland of wij bezig zijn met secundaire of tertiaire preventie. Hoe hard dringt de tijd? Hoe moeten we denken over eventuele concessies voor gaswinning in de Waddenzee?

Joost Kievit vertelde ons aan de Gorsdijk (zie ook onderste foto vorige bladzijde), onderdeel van het dijkverzwakingsproject in de Hoeksche Waard dat ruim een jaar geleden is voltooid, over dijkonderhoud. Dat onderhoud is nodig om ons tegen de extremere stormen te beschermen en ook om de biodiversiteit te herstellen. Een mooi voorbeeld van dat laatste is het grote aantal koninginnenpages, een vlinder die op schermbloemigen afkomt, dat op die dijk te zien is.

Duurzaam denken wint terrein, dat is duidelijk. Zijn onze stappen groot genoeg om het aankomend tij te keren? Het economisch belang om gas te winnen in het gebied van de Waddenzee wordt vergeleken met het kopen van gas dat via Nord Stream naar ons toe zou kunnen komen. Mogen we zeggen: “Gelukkig het land waar het kind zijn eigen gas verbrandt”? Of moeten wij ons afvragen: hoe houden we ons warm na het aardgas?

Uiteraard moet dat op grote schaal gebeuren, maar wij kunnen de motivatie versterken door het in de Hoeksche Waard op kleine schaal te doen. HWDuurzaam streeft ernaar dat onze inwoners participeren in energieprojecten. Energietransitie, maar ook herstel van biodiversiteit, klimaatadaptatie en circulaire economie, hebben onze aandacht.

Deelt u onze visie, sluit u bij ons aan door “groene energie” af te nemen bij OM | Nieuwe Energie. Hoe eenvoudig dat gaat?

Kijk op onze website:

www.hoekschewaardduurzaam.nl

Buiten het gezichtsveld...

Bart-Jan Kingma & Martijn Verweijen (Milieu en Planologie)

Mede op aandringen van de werkgroep Milieu en Planologie werd in 2020 door de gemeente Hoeksche Waard een ecooloog aangesteld; een lang gekoesterde wens ging in vervulling. Deze ecooloog, *Jan de Beck*, is nu ongeveer een jaar werkzaam in de Hoeksche Waard en heeft ondertussen met HWL diverse werkcontacten gehad. Reden om een breder publiek kennis met hem te laten maken.

Wie ben je?

Ik ben Jan de Beck, van beroep ecooloog. Opgegroeid in een boerengezin in de Vlaamse gemeente Mechelen. Van jongs af aan was ik geïnteresseerd in planten en dieren (vogels in het bijzonder). Al vroeg verwonderde ik mij over de samenhang en het waarom der dingen in de natuur. Uiteraard leidde dit tot diepgaande gesprekken met mijn vader, die als boer gewend was op de traditionele, 'nette' manier te werken. Het land was in mijn ogen ook gebruiksruimte voor patrijzen, veldleeuweriken, Kievieten enz.. Kon er hier en daar niet wat natuurlijke vegetatie blijven staan? Konden we niet een meter van de sloot afblijven om daar ruimte voor natuur te scheppen? Het natuurbelang werd door mijn vader wel erkend, maar de productie stond toch voorop. Later ging ik ecologie studeren vanuit mijn innerlijke drang de samenhang te leren begrijpen en de behoefte iets bij te kunnen dragen aan een beter begrip van en waardering voor de natuur. De gesprekken met mijn vader gingen door. Het was mooi te constateren dat hij hoe langer hoe meer oog begon te krijgen voor de natuurlijke kant van het agrarische bedrijf en daar ook best trots op was. Later verschenen er zelfs bloeiende akkerranden en vogelakkers met voedsel voor vogels in de winter.

Na mijn afstuderen ging ik werken bij het Regionaal Landschap Brabantse Kouters. In Vlaanderen zijn er 16 regionale Landschappen. Het zijn organisaties die werken in een streek met een eigen identiteit en landschapswaarden. Ze hebben een verbindende rol en werken samen met lokale en provinciale besturen en andere actoren van de open ruimte aan meer natuur en een beter landschap. In het landelijke gebied werken ze bijvoorbeeld samen met Boeren Natuur voor het behoud en herstel van KLE (Kleine landschapselementen). Een onderdeel van de zogenaamde LOB'S (Loketten Onderhoud Buitengebied), welke fungeren als regisseur van landschapsbeheer op maat. Aan dit project werkte

Jan ook mee in zijn functie bij het regionaal landschap.

Wat bracht je naar de Hoeksche Waard?

Na mijn tijd bij het Regionale Landschap werkte ik een tijdje bij een Ecologisch Adviesbureau en deed daar onderzoek naar onder andere vleermuizen en gierzwaluwen. Toen ik vernam dat er een vacature was bij de gemeente Hoeksche Waard heb ik gelijk gesolliciteerd. Ik vond de Hoeksche Waard landschappelijk aantrekkelijk vanwege de combinatie natuur en agrarisch gebied. Het leek mij een uitdaging daar te gaan werken.

Wat is je rol en taak binnen de gemeentelijke organisatie?

Ik maak deel uit van het Beleid- en Beheerteam Openbare Ruimte. Mijn taken zijn o.a. adviseren bij projecten,

Terugkijkend op de personen die tot op heden door de reactie zijn geïnterviewd, blijkt de gehanteerde kopstekst "Boven het maaiveld..." toch niet helemaal 'de lading te dekken'. Om een wat ruimere keuze voor personen die niet zo bekend zijn, maar wel een belangrijke rol spelen in en voor het Hoeksche Waardse landschap te hebben, past in het vervolg "Buiten het gezichtsveld..." wellicht beter.

(eindredacteur)

het samenwerken met collega's en partners aan een Uitvoeringsprogramma Biodiversiteit en het adviseren van collega's bij de beheertaken. Het beheer willen we stapsgewijs meer richten op het meekoppelen van ecologie. Dat kan, zoals gezegd, niet direct overal worden toegepast. We hebben te maken met lopende contracten en bestekken, maar zo langzamerhand gaan we naar Beheerscontracten met natuurdoelen. Uiteindelijk moet het Uitvoeringsprogramma Biodiversiteit vastgesteld worden. Dan kan er planmatig gewerkt worden. Daarnaast maak ik collega's en derden opmerkzaam op kansen die er liggen bij bepaalde ruimtelijke ontwikkelingen. Als je dat vroegtijdig doet, kan er rekening mee gehouden worden. Er lopen ondertussen ook een drietal pilots.

Helaas betekent het betrokken zijn bij ruimtelijke ontwikkelingen (nog) niet

automatisch dat mijn ideeën altijd in de uitvoering worden meegenomen.

Waar ben je trots op tot nu toe?

Ik merk door de hele organisatie heen dat er belangstelling is voor meer natuur in het openbaar groen. Soms krijg ik echt enthousiaste reacties als ik het onderwerp aansnijdt. Zo hier en daar vallen door veranderend beleid reeds successen te melden. Zo staken in Goudswaard dankzij terughoudend maaien al orchideeën de kop op en valt er in Nieuw-Beijerland langs de kreek te genieten van bloeiende en bes dragende struiken als gevolg van bewust vogelvriendelijke aanplant.

Welke ontwikkelmogelijkheden zie je voor de Hoeksche Waard? Hoe ziet de HW er over 50 jaar uit?

De ontwikkeling van de Hoeksche Waard hangt natuurlijk af van bestuurlijk-politieke keuzes.

Idealiter heeft de Hoeksche Waard dan een fijnmazig groen netwerk met veel aandacht voor inrichting van landschap en natuur. De bestaande natuurlijke linten (kreeken, dijken) en elementen (Grote Gat, Muizengat e.d.) zijn robuuster geworden en worden ecologisch beheerd. Daarnaast zijn bovengenoemde elementen goed met elkaar verbonden door niet te smalle groene en blauwe zones. Voor wat betreft grotere ontwikkelingen, zoals meer ruimte voor het Haringvliet na 2050 waar jullie het wel eens over hebben om bij zeespiegelstijging water te kunnen opvangen, is een goede afstemming met de landbouw natuurlijk van belang.

Wat kunnen wij van Vlaanderen leren? Hoe is de natuurbescherming in Vlaanderen georganiseerd?

Ik zie dat er in Vlaanderen steeds meer (bestuurlijke) belangstelling voor natuur komt. De kracht is dat er goed samengewerkt wordt. In Nederland lijkt mij dat wat minder goed ontwikkeld. Mogelijk omdat men er meer geneigd lijkt in hokjes te denken.

Natuurpunt (een soort Natuurmonumenten) is enorm groot geworden met veel aanhangers en vrijwilligers waar-

door er een groot draagvlak is voor natuurontwikkeling.

Een van de grote successen is het project Vallei de Zwarte Beek ter grootte van 1300 ha. Recent heeft dat zelfs een succesvol broed-

geval van de kraanvogel opgeleverd! De jongen kregen de namen Gru en Dru (*internet: Schitterend natuurgebied met een variatie aan biotopen, natte en droge heide, vele vennen, stuifduinen, natte graslanden en bos. Tevens het territorium van een wolvenroedel, recent broedden er ook kraanvogels. De eersten van België!*)

Ook het IJzerreservaat en de uitbreiding van het Zwin met 100 ha mogen niet onvermeld blijven.

Welk soort natuur of landschap is voor jou favoriet?

Persoonlijk word ik helemaal gelukkig van kleinschalig valleienlandschap met hagen, bosjes, laagveenmoerassen, waterlopen en allerlei verstolen hoekjes met veel ruimte voor biodiversiteit. Een klein soortenrijk aards paradijs liefst bekroond met de Grauwe klauwier als broedvogel, een soort die mij bijzonder aanspreekt.

Last but not least.

Gedurende het interview kwamen we erachter dat Jan ook graag tekent. Daarover kunnen we misschien later meer berichten, maar hierbij alvast een van de prachtige natuurschetsen:

We bedanken Jan hartelijk voor de bereidheid tijd vrij te maken voor dit interview.

ISBN:
9789462584525

160 pagina's
€ 24,95

Biesbosch en Haringvliet. Natuur van wereldklasse.

Twee toonaangevende boeken over de Biesbosch-natuur binnen een jaar! En dan onlangs nog dit derde boek dat de natuur in en rond het hele Biesbosch - Hollands Diep – Haringvliettracé behandelt! Die belangstelling houdt verband met de zeshonderdjarige herdenking van de Sint Elizabeths vloed, de overstromingsramp die op 18 november 1421 het aanzien van het Noordelijk Deltagebied voor eeuwen veranderde! Bij die stormramp die leidde tot de ondergang van de Grote Waard, bleven in onze streek de Keizersdijk en die rond de Sint Anthoniepolder ongebroken. Dus Hoekschevaarders eerbied voor die dijken!

Een tweede aanleiding was de haringvlietsluiting die de natuur van het Noordelijke Deltagebied een halve eeuw geleden een milieuschok bezorgde. Voorts beleeft de Biesbosch een beloftevolle comeback, met broedende Vis- en Zearenden als aansprekende boegbeelden en tenslotte kreeg het Haringvliet veel aandacht door het Droomfonds.

De Hoeksche Waard ligt centraal in het beschreven gebied, waarbij beide rivieren fors mede beeldbepalend zijn voor de natuur in onze streek. De auteurs Wim van Wijk en oud Staatsbosbeheer boswachter Jacques van der Neut gingen op pad met personen die veel op sjouw zijn in de met het riviertracé verbonden natuurterreinen. Ze vertellen over hun belevenissen. Zo varen wij met Ronald in 't Veld naar de Ventjagersplaten en naar het eiland Blik, het nieuwste stukje Hoeksche Waard. Met Gert Huijzers gaan we de Korendijkse Slikken in en met Joost Kant de Zeehondenplaat op. Natuurlijk aandacht voor Tiengemeten, inclusief een foto van de in 2019 overleden 'rattenvanger' Hugo Schortinghuis.

De fotokeuze is doordacht en origineel met veel luchtopnamen vanuit verrassende invalshoeken. Bij het hoofdstuk over het geëffectueerde Kierbesluit vinden wij onderwaterfoto's, waarbij voor mij het begrip 'vissenhotel' nieuw was.

Voor 25 euro krijgt men een fraai boek in huis dat de lezer, indien nog nodig, grondig inprent dat Hoekschevaarders unieke natuur vlakbij huis hebben.

Gerard Ouweneel

Biodiversiteit bij huis...(4)

Foto's: werkgroep Natuurfotografie

Water: bron van leven

Een waterpartij in de tuin brengt de natuur dichterbij. Zelfs een kleine vijver kan al een aanwinst zijn. Vogels, amfibieën en andere diersoorten profiteren er van. Sommige zijn afhankelijk van water voor hun levenscyclus, andere komen drinken of badderen.

Groene kikker, bruine kikker, gewone pad en kleine watersalamander zijn amfibieën die in veel vijvers in de Hoeksche Waard voorkomen. Ze leggen eitjes in het water en het eerste stadium van hun levenscyclus brengen deze dieren in het water door. Het brengt leven in de tuin en voor kinderen is het een leerzaam proces van ei tot kikker te volgen. Ook libellen brengen de eerste stadia van hun cyclus in het water door. Diverse soorten maken gebruik van vijvers.

Tal van dieren die voor hun voortplanting niet afhankelijk zijn van water maken ook gebruik van water in de tuin. Vogels, maar ook egels komen drinken. Het is dan wel belangrijk dat er geen steile oeverbeschoeiing is. Je moet altijd zorgen dat dieren die in het water terecht zijn gekomen er ook weer uit kunnen. In een geleidelijke overgang van water naar land kunnen inheemse moerasplanten, als dotter, gele lis, of kattenstaart prima een plek krijgen.

Een goede voorbereiding en oriëntatie is belangrijk bij aanleg van een vijver. Zorg voor voldoende diepte om te voorkomen dat in een strenge winter alles doodvriest. Voorkom veel bladval, want afstervend blad is niet goed voor de waterkwaliteit. Wees terughoudend met vis. Een gezond plantenleven, gecombineerd met kleine waterdiertjes en amfibieën, is zeker zo interessant.

Met dit laatste deel uit deze brochure willen de samenstellers de bewoners van de Hoeksche Waard op weg helpen om de natuur dichterbij de mensen te brengen en biodiversiteit in bebouwde omgeving in stand te houden. Deze brochure is tot stand gekomen met financiële steun van de toenmalige gemeente Binnenmaas, HWwonen, Zorgwaard, de provincie Zuid-Holland en de Europese Unie.

Tekst en redactie van de oorspronkelijke brochure: Walradien de Man, Henk Malta, Cees Mesker en Joost Kievit

De Wolf in de Hoeksche Waard...

Els van Gemeren

Wie kent niet het sprookje van Roodkapje en de grote boze wolf of het verhaal van de wolf en de 7 geitjes. Toen ik ze ging voorlezen aan mijn kinderen besepte ik pas hoe gruwelijk ze eigenlijk zijn en met mij vele andere moeders. Wie is er niet bang voor de wolf? Zelfs de kleinkinderen spreken met ontzag over zijn gevaarlijk uitziende bek en onbetrouwbare ogen...

Een gevaarlijk dier, een dier om bang voor te zijn. Maar is dat wel zo? Zou je een straatje omlopen als je oog in oog met het dier komt te staan of is het zo dat misschien wel de wolf bij het zien van mensen op de vlucht slaat?

Recentelijk was het 2 wolven gelukt om via een kuil onder het hek door te kruipen in de dierentuin. Grote schrik en een sluiting van 3 kwartier volgde. Dit was echter meer om de wolven minder gestrest te maken volgens de oppassers, want wolven zijn schuwe dieren die het liefst leven in een roedel van maximaal 36 dieren verscholen in de bossen. Normaliter zoeken zij de mensen niet op. Wanneer dit wel gebeurt, is dat omdat ze aan mensen gewend zijn geraakt.

Na 150 jaar heeft de wolf zijn weg terug gevonden naar ons land, dankzij de strikt beschermde status die wordt geboden. Er werden welpen geboren van een vrouwtje wat zich in 2018 hier vestigde, die zich nu op de Veluwe bevinden. Welpen worden blind geboren. Als ze groot genoeg zijn, vertrekken ze en zoeken een eigen territorium. Zo kan het gebeuren dat ze wel 800 km zwer-

ven voordat ze een geschikte plaats hebben gevonden om een eigen roedel te starten. Momenteel is het nog een heel klein aantal in Nederland, door worpen van de blijvers. Er worden ook wolven gesignaleerd die terugkeren naar Duitsland. Wel kunnen we ons afvragen of het dier belangrijk is voor de Nederlandse natuur. Met een maximaal gewicht van 80 kg en een lengte van kop tot kont van 1 tot 1 1/2 meter lijkt het op een herdershond. Vol zijn we als het gaat over het afschieten van zwijnen, herten en reeën. Hier komt de functionaliteit van de wolf als aanvulling op de biodiversiteit in Europa goed van pas.

Ze zorgen ervoor dat prooidierpopulaties gezond blijven, door alleen de zwakke en oude dieren te pakken.

Ook is er door hun aanwezigheid weer ruimte voor bepaalde plantensoorten om zich te ontwikkelen. Op plekken waar de wolf veel is, durven er namelijk minder reeën te komen, en daardoor wordt er minder aan de planten gevreten. Kruiden krijgen meer kans te gaan bloeien. Hoera voor de vlinders, meer kans voor de zeldzame soorten. Niet iedereen zal blij zijn met de komst van de wolf en dan denk ik hierbij aan schapenhouders. Het is bekend dat in Canada en de USA aanvankelijk gif werd gestrooid om het vee te beschermen tegen wolven. De ervaring heeft geleerd dat dit gif ook door andere dieren werd gegeten en zelfs in de voedselindustrie terecht kwam. Er is daarom een systeem ontwikkeld van elektrische rasters of kudde waakhonden. Het onderzoek staat niet stil om ook andere manieren te vinden om het vee te beschermen. Wanneer de aantallen toenemen, omdat jonge wolven op zoek gaan naar een eigen territorium om een roedel te starten, wordt dan weer de mens de vijand van de wolf? In ons kleine land met heel veel auto's op de weg kan het zomaar gebeuren dat de wolf wordt doodgereden; iets wat we nu al lezen van de herten. Het herschikken van de natuur is een opdracht voor alle gebruikers, daar moeten we wel leiding aan willen geven. Rest de vraag: komt de wolf ook naar de Hoeksche Waard? Wie het weet, mag het zeggen...

Duitse herder...

Waardzegger laat of geheel niet ontvangen?

Melden bij Aad Bruijnzeel via redactie@hwl.nl en wij proberen dit zo spoedig mogelijk te herstellen.

Plantenwerkgroep 2021

Elza van Drosser-Benne (coördinator WG Planten)

Een “zomers”-verslag, een winteruitnodiging. De herfst heeft ons, als u dit leest, al weken te pakken. Wat een verschil met vorig jaar. Ook de lente was niet in verhouding met vorig jaar. Maar de plantenwerkgroep trekt zich daar weinig van aan. In het kort beschrijf ik u, hoe leuk dit seizoen is geweest.

Corona is niet weg te denken, wij hebben steeds onze regels bijgesteld. Soms waren we met meer dan weinig in het veld en verdeelden we de groep, een andere keer was de groep klein genoeg om met elkaar te lopen. We hebben kilometers gelopen. Een paar getallen om u een indruk te geven.

Onze groep bestaat uit 30 personen.

De leeftijd van de deelnemers is van 15 jaar tot in de 80 jaar.

We zijn dit seizoen 74 keer met elkaar aan de wandel gegaan om planten te inventariseren!!!! Gemiddeld waren we met 5 personen.

We inventariseren in de ochtend, de middag, de avond en soms gaan we de hele dag op stap. In principe inventariseren we niet op zondag, alle andere dagen worden wel gebruikt.

De Bergbasterdwederik...

Boven: zes keer overvaren naar Tiengemeten voor Natuurmonumenten.

Links: voor Waterschap Hollandse Delta voornamelijk de dijken inventariseren, hier het Knoopkruid op de Gorsdijk bij Groot Koninkrijk, 's-Gravendeel.

Onder: met floristen uit Zuid-Holland voor FLORIN inventariseren in het Oudeland van Strijen, gebied van Staatsbosbeheer, veel nieuws uitwisselend.

Elke plant die we zien, noteren we. Dit jaar ruim 6000. We vinden ruim 600 verschillende planten.

Van elke inventarisatie wordt een verslag geschreven, dat direct leesbaar is voor de groep. Dan kunnen vakantiegangers ook meegenieten en blijft de groep hecht aan elkaar verbonden.

We inventariseren voor onszelf, gewoon om het pure plezier. Laat ik dat voor het gemak (1) inventariseren voor **PWG** noemen.

Vervolgens inventariseren we voor:

- 2) **HWL**. De beheergroep geeft ons hun voorkeuren op;
- 3) **Natuurmonumenten**. We zijn 6 keer naar Tiengemeten gegaan en hebben daar in het totaal 839 planten genoteerd, aantal soorten: 312;

- 4) **Staatsbosbeheer**;
 5) **FLORON**, de organisatie die landelijk alle gegevens opslaat en verwerkt;
 6) **Waterschap Hollandse Delta**.

Al deze groepen krijgen in december een verslag uitgereikt. We bespreken dat met hen. In de hoop dat er iets mee gedaan wordt, zodat de Hoeksche Waard een nog mooier eiland wordt om op te wonen.

In februari bespreken we, wat we het komende jaar gaan doen. Altijd spannend en leuk.

Voor u is er ook een dag om met ons in de winter mee te lopen. In de winter vindt, georganiseerd vanuit FLORON, een wintertelling plaats. Je mag dan maar 1 uur tellen en opschrijven welke bloeiende planten je gevonden hebt. Als je er 30 hebt gevonden, ben je echt een spekkoper. Maar 10 is ook al leuk. Ook wij als plantenwerkgroep doen aan deze wintertelling mee en nodigen u uit.

Kom op woensdagmiddag 29 december naar het parkeerterrein bij de haven naar Tiengemeten, in Nieuwendijk. Daar ligt het gebied de Tiendgorzen.

Dit jaar gaan we daar met u, uw kinderen en vriendjes, bloeiende planten zoeken. Om 2 uur 's middags beginnen we. Wij, de leden van de plantenwerkgroep, helpen mee! Welkom!

Vooraf verdiepen in de omgeving; verleden en heden horen bij elkaar...

De wandeling...

Maandag 18 oktober 2021. De hemel is grijs, met af en toe een waterig zonnetje. Mijn vrouw zegt om twaalf uur: "Als je deze week nog wilt wandelen, moet je nu gaan!". Ik spring in mijn wandeloutfit en loop om half één de deur uit. Via de Kerkstraat loop ik naar het Gedenkbos, waar ik even kijk hoe de bomen er bij staan. De lijsterbes voor mijn zwager Harry heeft mijn speciale belangstelling. Eind november komt er nog een lijsterbes bij. Die is voor Riet, de onlangs overleden, goede vriendin van mijn vrouw en mij. Ik loop het bruggetje over naar het Bovenwegsebos. Ik blijf een tijdje genieten van de rust met af en toe het geluid van vogels. Over de Bovenweg loop ik naar de Oudendijk. De akker waar ik zeventien jaar op uitgekeken heb, wordt nu opnieuw ingezaaid. Het lijkt wel of de landbouwmachines elk jaar groter worden. Ik lees even op de zakken zaad die klaar staan langs de weg: "Consumptie van veredeld zaad door mensen en dieren moet absoluut voorkomen worden". Gelukkig wordt het zorgvuldig in de grond gestopt. Ik ga de Oude Klemsedijk op, naar de Groot Cromstrijensedijk. Het informatiebord bij het begin vertelt veel over de wilgen die aan beide zijden het karaktervolle gezicht bepalen van dit cultuurlandschap. Ik voel me hier thuis! Aan het einde kom ik bij de woning waar mijn zwager Harry woonde totdat hij veel te vroeg overleed. De Lugtenburgsedijk brengt me bij de Schuringsedijk. Ik wil het monument van de watersnoodramp op de Korte Boomweg bezoeken. Ik heb het al vele malen samen met Riet gezien. Maar de sculptuur en de versregels op de glazen plaat roepen steeds weer emoties bij mij op: "Maar het land zweeg /

Om nooit meer te praten / Het had te veel gezien". Het hek staat open naar de akkers, maar ik blijf over de dijk lopen naar de Schuringse Havenkade Westzijde. Daar ga ik even buurten bij mijn neefje Rogier. Hij zegt vaak tegen bezoekers dat "als je de kade blijft aflopen dat je dan van de wereld af valt". Het is daar inderdaad heel rustiek. De oude aardappelbewaarschuur (foto onder) is nu een monument dat door een stichting onderhouden gaat worden. Het Hoekschewaards Landschap doet het voor het stukje bos. Ik maak wat foto's van de schattige ezel. Verderop is het mogelijk om met wat klimwerk op de grasdijk te gaan lopen. Maar ik wil naar Numansdorp, dus ik neem nu braaf het asfalt van het fietspad. Het loopt lekker door. De zon breekt door. Tijd om te mijmeren. Ik heb net een boek gelezen van een Italiaanse onderzoeker van het heeal. De titel is "tussen twee oneindigheden". Zonder formules wordt uitgelegd dat een paar jaar geleden het bestaan van zwaartekrachtgolven is bewezen. Het kan het begin zijn van nieuwe natuurkunde. Ik hoop nog een glimp te mogen zien van wat er komen gaat. Voorlopig ontwaar ik de natte natuur van het Hollands Diep. Via de Fortlaan kom ik op de grasdijk langs de haven. Ik moet langs twee reusachtige runderen, die wel achter een prikkeldraadje staan. Een laatste foto van de zeilboten en ik ben bij mijn eindpunt. Mijn vrouw staat met de auto te wachten om mij terug te brengen naar huis. Ik heb vier uur gelopen en 13,2 km achter de rug.

Walther Tempelaars

In de brievenbus...

Recent bereikte ons weer de vraag of de Waardzegger niet op een goedkopere wijze kan worden bezorgd/verstuurd. Hierover nog een keer onze beweegreden om het op de huidige manier te doen.

Toen de switch was gemaakt om van formaat A5 naar A4 formaat te gaan (in 2019), hebben we bewust gekozen voor de envelop; offerte vergelijk tussen envelop en (milieu) plastic insealen was heel duidelijk: *omgerekend kost een envelop ons 0,12 cent en insealen 0,19 per Waardzegger, en dat maal 1800!* Het alternatief, helemaal niet verpakt met slechts een adressticker op de voorzijde of ermee dichtgeplakt, geeft tijdens de verspreiding/verzending geen enkele bescherming tegen weersinvloeden e.d. Bovendien is voor de partij t.b.v. de buitengebieden die per post wordt verstuurd een envelop benodigd. Daarnaast geeft een envelop ook nog een goede valbescherming; omgevouwen punten door het vallen uit de brievenbus verdient dit blad niet. Ik hoop dat hiermee de keuze voor de envelop enigszins is verduidelijkt.

de Redactie

Bloeiende bermen: belangrijk voor insecten...

Marion Zondervan (WG Vlinders en Libellen)

In 2017 was er een alarmerende bericht: in 63 beschermde natuurgebieden in Duitsland was de hoeveelheid insecten met 75% afgenomen, gemeten over een periode van 27 jaar. Vervolgonderzoeken bevestigen dat het wereldwijd slecht gaat met insecten, zowel zeldzame soorten als algemene soorten gaan achteruit. De oorzaak wordt gezocht in een combinatie van factoren (versnippering van het landschap, verdroging, stikstofbelasting, pesticiden, lichtvervuiling en klimaatverandering) die vragen om maatregelen op nationaal en internationaal niveau.

Icarusblauwtje...

Maar ook op lokaal niveau wordt er actie ondernomen, in de Hoeksche Waard hebben de wegbeheerders (gemeente, waterschap en provincie) het maai-beleid van bermen aangepast. Er wordt minder vaak gemaaid en op meer plekken wordt het maaisel afgevoerd zodat de bodem verschaalt en er een grotere diversiteit aan planten, bloemen en kruiden kan groeien. Het doel is om de bermen (weer) geschikt te maken als leefgebied voor insecten. Het landschap ziet er in elk geval veel vrolijker uit met de fleurige bermen, maar helpt het de insecten ook? Hoeveel aantrekkingskracht heeft zo'n bloeiende berm met het langsrazende verkeer?

Om daar wat inzicht in te krijgen, heb ik deze zomer een kleine steekproef genomen in een bloemrijke berm in Nieuw-Beijerland. Langs het Buitenom ligt een 2 meter brede berm, aan de ene kant begrensd door een fietspad en aan de andere kant door een auto-weg (snelheidslimiet 80 km per uur, matige verkeersintensiteit). Over een lengte van 50 meter heb ik alle insecten in mijn gezichtsveld gefotografeerd, op 2 middagen (in augustus en september).

Ik verwachtte wat algemene soorten, die zich in elke leefomgeving wel thuis

voelen. Bij de vlinders was dat ook zo, ik trof enkele kleine koolwitjes aan. Maar tot mijn verrassing ook een klein geaderd witje, een icarusblauwtje, een hooibeestje en een klaver-spanner; vlinder-

Bijenwolfgraafwesp...

soorten van bloemrijk grasland. Ook lieveheersbeestjes wisten de berm te vinden. Opvallend was het grote aantal zweefvliegen (totaal 12 soorten); ze lijken in hun uiterlijk op bijen, hommels of wespen, maar hebben geen angel. In de Hoeksche Waard komen 30 soorten zweefvliegen van open, bloemrijke biotopen voor en maar liefst 9 soorten hiervan zaten in dit kleine stukje berm. Er zoemden akkerhommels en steenhommels rond, honingbijen en bronsgroefbijen. Op ons eiland zijn 81 soorten bijen gemeld waarvan er 32 soorten algemeen voorkomen, dus 4 soorten in de berm is een lage score. Hier was de steekproef waarschijnlijk niet representatief, mijn 1^e telling was half augustus en

veel bijensoorten zijn dan niet meer actief. De aanwezigheid van een graafwesp en een sluipwesp (anders dan gewone wespen leven ze solitair en niet in een kolonie) gaf een boeiend inkijkje in de complexe relaties binnen de insectenwereld. Graafwespen vangen andere insecten en brengen die naar hun nest als voedsel voor de larven. Bijzonder is, dat elke soort graafwesp op een ander insect jaagt. In de berm zat een Bijenwolf, deze jaagt op bijen. Sluipwespen hebben een andere

manier om hun larven van voedsel te voorzien, met hun legboor leggen ze eitjes in de gastheer" (een ander insect). Zodra de eitjes uitkomen, voeden de larven zich met de gastheer waarna deze sterft. De aangetroffen sluipwesp *Ichneumon sarcitorius* (geen Nederlandse naam) parasiteert op rupsen van nachtvlinders. Op deze manier zorgt de natuur voor evenwicht in de insectenpopulaties.

De steekproef laat zien dat bloeiende bermen belangrijk zijn voor insecten. Ze vinden er voedsel (vrijwel alle insecten waren aan het foerageren op bloemen) en hopelijk bieden deze kleine stukjes natuur tussen asfalt, bebouwing en landbouwgebied ze de mogelijkheid om in contact te blijven met grotere populaties in natuurterreinen.

Bronnen: Nature Today, Waarneming.nl en De Nederlandse Zweefvliegen

Op de boekentafel in het documentatiecentrum...

Petra Kleinendorst (documentatiecentrum)

Sinds ik langs de Vliet woon, zie ik veel meer watervogels dan ik ooit voor mogelijk had gehouden: reigers, ganzen, aalscholvers, zwanen, soms een ijsvogeltje, eenden, waterkipjes, futen en natuurlijk meerkoeten.

De Meerkoet

Het boekje met het onderzoek over de Meerkoet viel me dan ook meteen op. Het is al een oud boek, ergens uit de jaren '70, want er wordt nog gesproken over de meerkoetenkommissie (met een k) en de conclusie. De spelling is inmiddels weer veranderd, de meerkoeten niet. Ik heb het boek doorgelezen; er is zeer degelijk onderzoek naar de meerkoet gedaan. En als ik zo de

meerkoeten in mijn stukje vliet bekijk, dan klopt het wat ze beschrijven!

Het is zo leuk om te zien, hoe ze een nest bouwen, eieren leggen, broeden, de kleine pluizebolletjes eten geven en voordoen hoe de wat grotere jongen eten moeten zoeken. Het is soms schokkend als je meerkoeten hun territorium ziet verdedigen en de aanvallen die ze op andere watervogels doen, of als de kleintjes door een reiger uit het water worden geschept om opgegeten te worden.

In het documentatiecentrum hebben we meerdere boekjes over watervogels in het algemeen, maar ook een rapport van Sovon over de Wa-

tervogels in Nederland. Sovon.nl is een Nederlandse organisatie die het voorkomen en de ontwikkeling van Nederlands vogels bijhoudt. Deze winter wordt er een on-line cursus gegeven over water- en wintervogels.

Maar als je interesse hebt in (water) vogels kun je natuurlijk ook contact opnemen met iemand van de Vogelwerkgroep van het HWL of het blad 'In Vogelvlucht' van de vogelwerkgroep inkijken in het documentatiecentrum.

Ik hoop begin volgend jaar van lieverlee de 'Vogelvluchten' op de website te kunnen zetten.

Afscheid coördinator Oeverloop

Enkele jaren geleden kwamen Thea en Piet Jansen in de Hoeksche Waard wonen. Het was in het kader van pensioenering, maar ze hadden nog veel zin om andere leuke dingen te doen. Dat werden dus activiteiten bij HWL. Na één keer meegelopen te hebben met de Oeverloop, was Piet zo enthousiast dat hij zich meldde bij de organisatie. Een uit nood geboren stuk door het koude water van de Ambachtsheerlijkheid was voor hem het hoogtepunt van de wandeling. Later vroeg Bob Wiggers of hij het coördinatorschap van hem wilde overnemen. De werkgroepleden waren zo goed ingespeeld op hun taken, dat er aan coördineren nauwelijks behoefte was. De voorbereidende vergaderingen verliepen als een gezellige vriendenclub. De keuze om deze job aan Truus Meijer over te dragen, is vooral bepaald doordat Piet voorzitter van HWDuurzaam is geworden. Voor beide verenigingen naar buiten optreden, gaf toch enige verwarring. Hij blijft wel gewoon de Waardzegger rondbrengen in 's-Gravendeel. Overigens bij deze leuke werkgroep zijn, door het overlijden van Marjan Kooijman, dit jaar twee plaatsen vrijgekomen. Spreekt meewerken u aan, neem contact op met Truus Meijer.

En, zoals op de foto te zien, leverde dit gezellige werk nog bloemen op ook.

Foto: Arie Kooyman

IJsstructuren, André Hasselmeijer

Het onderwerp

Technische gegevens

Diafragma:
F16

Brandpuntsafstand:
200mm

Belichtingstijd:
1/20 sec

ISO:
100

Camera:
Nikon D850

Lens:
Nikon 200mm

De foto laat twee sterke waterrietstengels zien in bevroren water van het Hollands Diep. IJzige en gure weersomstandigheden hebben ervoor gezorgd dat zich op de stengels ijssculpturen hebben gevormd. Waterriet is hoog en sterk en bestand tegen vele weersomstandigheden en zorgt er mede voor dat de oever op z'n plek blijft. Waterriet groeit op de overgang van water naar land hetgeen voor de natuur een belangrijke zone is. Het is belangrijk als broedkamer van vele vogelsoorten, vissoorten en amfibieën zoals salamanders. Ook is waterriet belangrijk voor de zuurstof in het water en de bodem en waterzuivering door de opname van voedingsstoffen. Een wisselend waterpeil zoals in het Hollands Diep is noodzakelijk om ervoor te zorgen dat dode plantenresten worden weggespoeld. Daarmee wordt het verzurend effect op de bodem geneutraliseerd en krijgt het riet de kans om zich goed te herstellen. In de zomer als het waterpeil zakt t.o.v. de hogere stand in winter en voorjaar kunnen uitlopers van het riet het water ingroeien. De stengels op de foto zijn daar voorbeelden van.

Het maken

De winterse omstandigheden die zich in februari jl. voordeden hebben we vele jaren in ons land niet meer meegemaakt. Zo'n kans moet je dus als foto enthousiasteling direct aangrijpen. Ik heb vele mooie foto's kunnen maken, maar deze sprong er voor mij uit, omdat ik er een loopbeweging van ijsstructuren inzag. De achterste structuur heeft zelfs de vorm van een voet. In februari zaten we met z'n allen in moeilijke omstandigheden in verband met COVID. Deze foto laat wat licht zien in donkere omstandigheden en ijskoude 'voeten' die op weg lijken te zijn naar een zonnige toekomst waarin alles weer vloeibaar wordt en alles weer vrij kan bewegen. Een telelens is gebruikt om de rietstengels te kunnen isoleren van de omgeving en deze optisch dichter bij elkaar te brengen. Verder is gebruik gemaakt van een polarisatiefilter.

Groot Koninkrijk, Jan Plaisier

Het onderwerp

Technische gegevens

Diafragma:
F8

Brandpuntsafstand:
26 mm

Belichtingstijd:
1/250 sec

ISO:
250

Camera:
Canon 6D II

Lens:
24-70mm

Deze foto van begin dit jaar geeft een treffend beeld van ons landschap. Knotwilgen, een sloot en dijken. Groot Koninkrijk is een bijzondere buitenpolder, die mij na aan het hart ligt. Toen mijn kinderen nog klein waren, hebben we vaak het poldertje rondgewandeld. Wanneer je je ogen de kost geeft, valt er altijd wat te zien of te beleven. Thuis hadden we een grote doos. Hierin bewaarden we onze vondsten zoals een schedeltje van een haas, braakballen of zo maar een schelp of een slakkenhuisje. Mijn intentie hiervan was en is liefde bijbrengen voor de natuur en ervan te genieten. Terugkijkend mag ik concluderen dat de missie geslaagd is. Wanneer je over het dijkje loopt bij de Oude Maas, heb je een prachtig uitzicht over de polder en vriend die erachter ligt. Vaak neem ik een stoeltje mee, mijn verrekijker en soms fotoapparatuur. Wanneer je dan een paar uur onder een boom zit, sta je er versteld wat je ziet. Het is altijd de moeite waard.

Het maken

Het fotograferen van knowilgen is een dankbaar onderwerp. Hun grillige vormen zijn een lust voor het oog. Vooral voor het oog van de camera. In de winter, wanneer er sneeuw ligt, zorgen ze voor een mooi contrast zoals op de foto te zien is. Wanneer je een sneeuwlandschap fotografeert moet je "overbelichten" omdat de camera er anders een te donkere foto van maakt. Bij de nabewerking kun je het veelal niet ongestraft corrigeren. Het is een echt winters plaatje met weinig kleur. De vlakverdeling maakt naar mijn gevoel toch alles goed. De foto heeft aansprekende vormen en is in evenwicht. Met een diafragma met F8 wilde ik de achtergrond wat aan de vage kant houden zodat het hekwerk en wilgen op de voorgrond meer aandacht trekken.

Nieuw medium: HWL-nieuws!

Ruud Horijon (webredactie)

Op 24 oktober jl verscheen voor de eerste maal *HWL-nieuws*. Een pdf-bestand van 2 A4-tjes gericht aan de werkgroep coördinatoren van HWL met het verzoek deze ook door te sturen aan hun werkgroepleden.

Het bestuur wil graag de onderlinge communicatie met en tussen de vrijwilligers versterken. En merkt dat dit ook bij vele vrijwilligers zo wordt gevoeld. *HWL-nieuws* is aanvullend aan de Waardzegger die eenmaal per 3 maanden op vaste tijden verschijnt. Het is de bedoeling dat *HWL-nieuws* verschijnt met een frequentie van ca. 1 x per één of twee maanden.

Verschil met de Waardzegger en hwl.nl is dat *HWL-nieuws* uitsluitend voor intern gebruik is.

Het bestuur zal van *HWL-nieuws* gebruik maken om belangrijke onderwerpen en besluiten die voor HWL als geheel van belang zijn te publiceren. Maar *HWL-nieuws* is zeker ook bedoeld om elkaar als werkgroepen te informeren. Nieuws dat kan wachten, verslag uit de werkgroepen, interviews en achtergrondinformatie is natuurlijk voor de Waardzegger.

HWL-nieuws kan op verzoek ook worden toegezonden aan de leden die niet in een werkgroep actief zijn.

Wil je *HWL-nieuws* ontvangen? Stuur dan een mailtje aan secretariaat@hwl.nl

Foto expositie "Verstild Hoeksche Waard" in bezoekerscentrum Klein Profijt

In het natuurbezoekerscentrum van het Hoekschevaards Landschap Klein Profijt te Oud Beijerland is vanaf zaterdag 30 oktober tot en met woensdag 29 december een selectie te zien van landschaps- en close-up foto's uit de Hoeksche Waard door **Fenny Scholte**.

De natuur is de rode draad in de foto's van deze hobbyfotografe.

Hoe vaak wordt er niet gezegd dat je in je eigen omgeving de mooiste foto's maakt? Fenny voegt de daad bij het woord en heeft de foto's voor deze tentoonstelling dichtbij haar woonplaats Piershil gemaakt.

Ze legt in deze expositie de nadruk op herfst en winter en geeft het de titel "Verstild Hoeksche Waard".

Openingstijden

dinsdag t/m vrijdag 10:00 uur tot 17:00 uur
zaterdag & zondag 12:00 uur tot 17:00 uur

Natuurbezoekerscentrum "Klein Profijt"
Zalmpad 11, 3261 MD Oud-Beijerland

(gratis) Fruitsnoeicursus

Doe je mee aan de praktijkcursus in de boomgaard?

Ervaren vrijwilligers van HWL leren je een aantal basisvaardigheden voor het snoeien van (hoogstam) appel- en perenbomen.

De cursus wordt ondersteund met theorie die vooraf per mail wordt toegestuurd.

Ook de diverse gereedschappen en het (veilig) gebruik van ladders komen aan bod.

Voor de snoei...

Na de snoei...

De werkgroep Fruit & Sap heeft veel bomen in onderhoud. Wij hopen dat je ons na de cursus af en toe komt versterken. Dat is overigens dé manier om de snoeivaardigheden echt onder de knie te krijgen!

Cursusinformatie

> Wanneer?

- Donderdag 9, 16 en 23 december (13:00 – 16:00 uur)
- en/of zaterdag 18 december, 15 en 29 januari (09:00 – 12:00 uur)

> Waar?

- Boomgaard Gatsedijk te Maasdam

Aanmelden en informatie via Gaëlle Cagé: fruitensap@hwl.nl

HWL - ACTIVITEITEN 2021/2022

- Vrijdag 17 december** (proef) **Borreluurtje**
16.00-18.00 uur
NBC Klein Profijt, Zalmpad 11, 3261 MD Oud-Beijerland
- Donderdag 31 maart** **Algemene ledenvergadering**
Aanvang 20.00 uur
NLC, Veerweg 1c, 3281 LX Numansdorp
- Zaterdag 9 april** **Vrijwilligersdag**
Details volgen nog
NLC, Veerweg 1c, 3281 LX Numansdorp

borreluurtje

Elke *derde vrijdag* van de maand is er in Klein Profijt, van 16-18 uur, een HWL-borreluurtje, waarbij de eerste consumptie voor rekening van HWL is!

Het laatste borreluurtje dit jaar is op **vrijdag 17 december**. Kom gezellig langs het jaar afsluiten!

Gastvrouwen/heren gezocht voor Klein Profijt

Enthousiaste vrijwilligers zorgen er voor dat het Natuurbezoekerscentrum Klein Profijt ook op zaterdag en zondag open kan zijn om de bezoekers door een praatje zich welkom te laten voelen, informatie te geven, te wijzen op wat er in en om Klein Profijt te zien/doen is, enz. En natuurlijk om de gasten te voorzien van een drankje en/of een hapje.

We kunnen nog steeds versterking gebruiken en zijn op zoek naar mensen die het leuk vinden om ongeveer 1 keer in de 4 à 5 weken op een *zaterdag- of zondagmiddag* van 12.00 tot 17.00 uur dienst te doen. In een dienst wordt altijd met twee personen gewerkt, dus nooit alleen.

Als het u wat lijkt of als u meer informatie wilt, neem dan contact op met Leny Goedhart of via kantoor@hwl.nl of 06-3018 9509.

Kijk voor meer vacatures op hwl.nl, klik aan de linkerkant op 'vereniging' en dan 'vacatures'.

Natuurcompensatie windpark Oude Maas van start!

Jan Prince (WG Planologie & milieu)

1 oktober jl. vond de ondertekening plaats van de overeenkomst voor natuurcompensatie van het windpark Oude Maas. Partijen zijn Renewable Factory Energy en ENECO (initiatiefnemers van het windpark), grondeigenaar ASR en HWL.

Na een periode van ruim vier jaar, te beginnen bij de planprocedure voor het windpark, was het moment eindelijk daar: de ondertekening van de overeenkomst waarin afspraken voor natuurcompensatie van het windpark Oude Maas zijn vastgelegd. De initiatiefnemers en ASR gingen eerder al akkoord met het door HWL opgestelde plan. De initiatiefnemers zijn opdrachtgever voor de compensatiemaatregelen. Grondeigenaar ASR geeft volledige medewerking.

Het natuurcompensatieplan bevat uit de volgende onderdelen:

Vernatting van het Mollenvlak

Het Mollenvlak ligt lager dan het omringende bos en is daarom natter dan de omgeving. Dat schept een gunstige habitat voor diverse vogelsoorten, waaronder de cetti's zanger. Door het verhogen van de waterstand kunnen leefomstandigheden worden verbeterd, bijvoorbeeld voor de blauwborst en nachtegaal. Ook wordt het aantrekkelijker voor moerasvogels en overwinterende watervogels. Mogelijk wordt het ook een habitat ook de Noordse woelmuis. Het plan was om door greppels

en poelen te graven, in combinatie met een verhoogd waterpeil, meer water in het gebied te krijgen. Het blijkt echter dat de grond van het Mollenvlak zodanig vervuild is dat vergraven niet mogelijk is. Daarom wordt nu gedacht aan een pomp die water van de Oude Maas in het gebied brengt. Daarmee kan ook een zomer- en winterpeil worden aangehouden. In het begin zal het zoeken zijn naar de hoeveelheid in te pompen water en het optimale peil. Dat hangt onder meer af van de mate waarin het Mollenvlak het water vast kan houden.

Uitzicht over het Mollenvlak

Het Mollenvlak is begroeid met riet en ruigte en vooral 's-zomers ondoordringbaar. Daarom wil HWL een uitkijkpunt aan de rand van het Mollenvlak, waardoor men over het gebied kan kijken. Het was de bedoeling om hiervoor een terp op te werpen, maar vanwege de vervuilde grond is dat niet mogelijk. Het uitkijkpunt krijgt daarom de vorm van een verhoogd bordes. Dit uitzichtpunt wordt bereikbaar via een pad naar het Jack Dawson Greenpad, ter hoogte van de Mollekade. Bij het

fietspad komen een informatiepaneel en een eenvoudige voorziening om de fiets te stallen.

Getij in het Mollenwater

Het Mollenwater is een afgesloten waterplas. Er is dan ook nauwelijks variatie in het waterpeil. In het verleden werd het waterniveau gereguleerd met een Bosmanmolen. Deze molen is al lang geleden verwijderd, maar er is nog een afgesloten verbinding tussen het Mollenwater en de Oude Maas. Deze verbinding zal worden hersteld waardoor het Mollenwater weer onder invloed komt van het getij. Flora en fauna van het zoetwatergetijdengebied kunnen hiervan profiteren.

Oeverwaluwanwand

Een volgende compensatiemaatregel is een oeverwaluwanwand. Na onderzoek van HWL voor een geschikte locatie is het oog gevallen op de waterplas aan de oostzijde van de tunnel. Een ideale locatie: een vrije vliegroute over het water, niet bereikbaar voor publiek maar wel goed zichtbaar. Hier-

Vervolg onderaan volgende bladzijde

“Gewoon bijzonder, de Hoeksche Waard...”

Jan Plaisier

De afgelopen jaren heb ik veel getekend en geschilderd in de Hoeksche Waard. Vaak pakte ik bij redelijk weer de fiets en doorkruiste de omgeving gewapend met papier, potlood en aquarelverf. Veelal maakte ik het werkstukje achter op de bagagedrager van mijn fiets.

Een paar maanden geleden dacht ik bij mijzelf dat het misschien een leuk idee is om regelmatig een tekening of schilderijtje te maken voor de Waardzegger. Ons Nationale Landschap biedt tal van schilderachtige locaties die zeer de moeite waard zijn. Wat denkt u bijvoorbeeld van de polders met weiden

en boerderijen, van de vele dijken met bomen, of van de sloten en krekens? Te veel om op te noemen.

Het lijkt me een leuk idee om met de Sint Anthoniepolder te beginnen. De polder, die dit jaar extra in de belangstelling staat omdat het 600 jaar geleden is dat de St. Elisabethvloed heeft plaatsgevonden. Deze polder heeft dat natuurgeweld van 1421 doorstaan. Naar alle waarschijnlijkheid heeft ze wel onder water gestaan, maar is als zodanig behouden gebleven. Veel dorpen en buurtschappen zijn door het water verzwolgen en verdwenen. Bijzonder is dat de kerk van Sint Anthoniepolder, gebouwd in de 14e eeuw, er nog steeds in volle glorie staat. Ons oudste culturele erfgoed.

Voor mij was het aanleiding om het kerkje en een gedeelte van de polder op papier vast te leggen. Voor de beste compositie ben ik onder aan de dijk gaan zitten, ter hoogte van Polderdijk 49 te Maasdam.

Mollenvlak in de winter (foto Jan Prince)

ber heeft dit bureau een ecologisch en hydrologisch onderzoek uitgevoerd. De resultaten van dit onderzoek bevestigen de door HWL verwachte positieve uitwerking op de natuurwaarde van dit gebied.

Verbeteren wandelpaden Tunnelbos

De wandelpaden in het Tunnelbos zijn slecht begaanbaar. In overleg met ASR zullen de paden beter toegankelijk worden gemaakt.

Henk Malta, Jan Prince en Sjoerd Reinstra ontwikkelden het compensatieplan. Ze zijn ook betrokken bij de uitvoering hiervan.

over moet worden onderhandeld met Rijkswaterstaat, de eigenaar van de locatie. Een eerste consultatie was positief.

Bureau Eelerwoude, dat ook betrokken was bij het ontwerp en de aanleg van de naturbegraafplaats, begeleidt de uitvoering van het project. In septem-

HWDuurzaam richt zich ook op educatie.

Piet Jansen (voorzitter HWDuurzaam)

“Educatie op het gebied van energie en duurzaamheid wordt bevorderd en uitgedragen”. Zo luidt het derde doel van HWDuurzaam dat ik hier wil bespreken. Daarmee overlappen we in onze doelstellingen met die van HW Landschap. De laatste lezing vóór corona, met Marjan Minnesma als spreker, hebben HWL en HWD gezamenlijk georganiseerd. Het was best een succes.

Nu de corona maatregelen aan het verdwijnen zijn, begint voorlichting op gebied van energietransitie en andere duurzaamheidsonderwerpen weer meer zichtbaar te worden. Energie opgewekt zonder gebruik van fossiele brandstoffen is een van de duurzaamheidsthema's van onze gemeente, voor HWDuurzaam is het corebusiness. Klimaat adaptatie, biodiversiteit en circulaire economie zijn daar onlosmakelijk mee verbonden.

Overtuigd

De meeste inwoners van de Hoeksche Waard zijn er wel van overtuigd dat de CO₂ uitstoot moet worden afgebouwd. Alternatieven zijn thans vooral windturbines en zonneweiden, niet prettig in je nabije omgeving. We weten van de problemen voor Nieuw-Beijerland en Heinoord. Goed overleg is nodig om tot versnelling van de energietransitie te komen. De molens aan het Spui zijn een voorbeeld hoe het beslist niet meer moet. Voor de zonneweide bij Heinoord mogen we zeggen: “Beter ten halve gekeerd dan ten hele gedwaald”.

Toch is praten en luisteren slechts de voorwaarde, niet de oplossing. De oplossing moet komen uit een verbetering van ons landschap en leefmilieu door integratie van meerdere duurzaamheidsthema's in elk project. De in de klimaatwetgeving aan de omwonenden toegewezen mogelijkheid om 50% mede-eigenaar te worden in

grootschalige projecten, kan de basis zijn voor een reële inbreng door de omgeving in een gesprek met commerciële ontwikkelaars, zoals Eneco of REF.

Versnelling

Dan is het wel nodig, dat een voldoende voor die taak berekende organisatie zo'n gesprek kan voeren. Tot op dit moment lijkt het erop dat de gemeente Hoeksche Waard potentiële gesprekpartners of omwonende burgers bewust klein wil houden. Alle vijf de voormalige gemeenten in de Hoeksche Waard hebben eerder besloten dat wij op ons eiland al in 2040 energie neutraal willen zijn. Wij willen het traject in 20 jaar lopen in plaats van in 30 jaar. HWDuur-

zaam wil de toon zetten voor die beoogde versnelling.

Dat versnelling nodig is, wordt juist nu rond de Klimaat Top in Glasgow, de COP26, in bijna alle media duidelijk gemaakt. Voor dit doel in de statuten van HWDuurzaam krijgen we de media aan onze zijde. Urgenda (de naam is een samenvoeging van de woorden Urgente Agenda) organiseert een mars van de Eemshaven in Groningen naar Glasgow in Schotland. De mars, waarvan ik als voorzitter van HWDuurzaam deel uitmaak, zal daar op 29 oktober, de dag vóór het begin van de Klimaat Top, aankomen.

Inspiratie

HWDuurzaam wil educatie bevorderen, vooral om de noodzakelijke versnelling te bereiken op het gebied van de duurzaamheidsthema's: energietransitie, klimaatadaptatie, biodiversiteitsherstel en circulaire economie. HWDuurzaam roept de politieke

Energieopwekking is van waarde voor landschap en omgeving. Dat willen de Natuur- en Milieufederaties en Wageningen University & Research laten zien in het project Energietuinen Nederland. In de Energietuin gaat grootschalige duurzame energieopwekking samen met natuur, landschap, recreatie en educatie.

Aankomst van de 11e etappe (Deventer-Apeldoorn) van de Climate Miles, een wandeling in Nederland en Schotland ter voorbereiding van de Klimaat Top in Glasgow. Op de voorgrond in de rode jas Marjan Minnesma, de directeur van Urgenda.

partijen, die nu bezig zijn hun programma's voor de volgende zittingsperiode te schrijven, op om versnelling en meer democratie bij de verduurzaming te bevorderen, zeker geen premie te stellen op traagheid.

Zelf hoop ik nieuwe inspiratie voor een versnelling te bereiken door mijn wandeling naar Glasgow. Ik zal daar in volgende publicaties zeker verslag van doen.

Klein Profijt

In rondjes lijkt het dat ik loop.
Mijn hoofd tolt van verhalen door wat ik zie, hoor en wat ik ruik.
Water zoemt, riet ritselt, naast boom en struik.
Een schip neemt mijn hartslag mee
en maakt ruimte voor een nieuw idee.
Tijden stromen langs mij heen.
Mijn woorden blijven niet alleen.
Langs de stroom van de tijd
hervind ik mij op Klein Profijt.

Sabine Alders-du Bosc

© 2008 t.b.v. cultureel project Zoete Klei

Burgemeester geeft startsein 30ste Oeverloop

Burgemeester van Hemmen (vooraan tweede van rechts) was vroeg opgestaan, vrijdag 27 augustus. Ter ere van de 30ste Oeverloop gaf hij het startsein op het terrein van Klein Profijt bij Oud-Beijerland. Sportief als hij is, liep hij de eerste kilometers met de wandelaars mee, tot aan de natuurbegraafplaats, om sfeer te proeven.

Foto: Arie Kooyman

Dit is een foto van een apart scheepje dat we in juni op de Linge zagen. En waar we in Asperen naast afmeerden. Het model leek bijzonder, met zijn twee steile scherpe stevens. En zware bouw. Vandaar praatje met de eigenaar. Die vertelde Iris dat het een veerboot uit ca 1930 was. Gebouwd met zware ijzeren platen en klinknagels. En het leukste: het was de oude veerboot van Hitserse Kade naar de oost punt (nu Herberg) van Tiengemeten. Daar is nog altijd een klein haventje.

Omdat het in het Hitserse (of Vuile) Gat bij tegen elkaar opboksende wind en eb of vloed flink kon spoken, moest het wel een degelijk schip zijn. Zo zag het er nu ook nog uit. De kajuit opbouw is natuurlijk nieuw.

De eigenaar vertelde dat het schip al sinds de vijftiger jaren in hun familie gekoesterd wordt.

Tijdens de Oeverloop vertelde Jan Vos dat zijn oom vroeger de veerbaas van Hitserse Kade was! Op de boot is – bij inzoomen- de naam 'Troost' te lezen. Vermoedelijk de naam van de veerbazenfamilie van toen.

Massale vissterfte bij baggeren...

Joost Kievit (voorzitter Water Natuurlijk Hollandse Delta)

(persbericht) Water Natuurlijk hoorde medio september van massale vissterfte in Maasdam. Bij het baggeren van een watergang stierven veel vissen. Een "slagveld" aldus een getuige die tientallen dode vissen fotografeerde. Het ziet er naar uit dat er onzorgvuldig gehandeld is, maar duidelijkheid is er niet. Er komt vooralsnog geen antwoord op vragen hierover bij het waterschap Hollandse Delta.

Baggeren moet

Baggeren is nodig om de werking van het watersysteem op peil te houden. De zorg voor droge voeten is een belangrijke taak van het waterschap. Dat geldt ook voor waterkwaliteit en een gezonde visstand is daar onderdeel van. Het baggerwerk in Maasdam ging daar totaal aan voorbij, naar het zich laat aanzien.

Met een duwbootje werden bagger, vis en de rest van het waterleven opgestuwd naar een doodlopend punt in de watergang bij de brandweerkazerne. Daar werd alles met een kraan uit het water geschept, in een container gestort en afgevoerd. Veel vis verdween hiermee ongezien, maar in de nabijheid lagen tientallen dode vissen. Zeelt, snoek, baars, voorn en karper in allerlei maten lieten het leven.

Taal noch teken

De werkwijze en de gevolgen hiervan riepen de nodige vragen op. Wie is verantwoordelijk? Is het de gemeente Hoeksche Waard of het waterschap Hollandse Delta of misschien beide? Zijn er geen sparende technieken om dit werk uit te voeren? Waarom zijn die dan niet toegepast?

Deze vragen zijn gesteld via het contactformulier

op de website van het waterschap. Je krijgt dan een automatisch antwoord dat je binnen week bericht krijgt en in moeilijke gevallen binnen twee weken. Helaas daarna bleef het stil. Geen enkele reactie. Dat ervaart Water Natuurlijk zelf met enige regelmaat en ook van anderen horen we over dezelfde ervaringen.

Gedragscode

Iedereen en zeker overheden als een gemeente en een waterschap hebben een wettelijke zorgplicht voor flora en

fauna. Voor deze overheden is de zorgplicht nader uitgewerkt in een gedragscode. Die moeten ze volgen en dat is hier overduidelijk niet gebeurd. Voorgescreven is om natuurvriendelijk materiaal en sparende technieken toe te passen. Verder moet van de dichte naar de open zijde van het water worden gewerkt om vissen de kans te geven te vluchten. Het opstuwen naar een doodlopend stuk en dan opscheppen met een kraan is in strijd met de gedragscodes en het maakt het waterleven kansloos. Zo is gebleken in dit geval.

Ook het normale onderhoud van watergangen brengt veel schade toe aan het waterleven. Onderzoek in opdracht van de Unie van Waterschappen en de

Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer wijzen dat uit. Op basis van dat onderzoek zijn aanbevelingen gedaan om bij het schonen en baggeren van watergang het waterleven te sparen. Water Natuurlijk vindt het treurig dat regels en vragen uit de samenleving worden genegeerd. De natuur trekt wederom aan het kortste eind.

Nadere informatie:

Anne Mollema, fractievoorzitter Water Natuurlijk Hollandse Delta, telefoon 0611017484

Joost Kievit MSc, voorzitter Water Natuurlijk Hollandse Delta, telefoon 078-6731522

[hollandse delta wn | nieuws \(waternatuurlijk.nl\)](http://hollandse-delta.wn|nieuws(waternatuurlijk.nl)) (onderzoek naar alternatieven)

Transitie naar nieuwe website (5)

Ruud Horijon (webredactie)

Op 4 oktober was het zover dat de eerste testversie van de nieuwe hwl.nl werd gepresenteerd aan een groep HWL-ers die eerder ideeën hadden ingebracht en interesse hebben getoond ook naar aanleiding van de oproepen in eerdere edities van de Waardzegger.

De testversie - zie afbeelding home page hieronder - werd zonder uitzondering heel positief gewaardeerd. Voor de verdere invulling kreeg de werkgroep veel tips mee. De nieuwe testversie

wordt gepresenteerd tijdens de ALV op 17 november (zie verslag elders in dit blad)

Nu het frame staat, zal de komende tijd verdere verfijning plaatsvinden en zal informatie van de huidige naar de nieuwe website overgezet worden. We willen natuurlijk dat op de nieuwe website ook actuele informatie staat. Daarom is de werkgroep coördinatoren gevraagd de informatie van hun werkgroepen te actualiseren.

Het streven is de nieuwe [hwl.nl](https://www.hwl.nl) het eerste kwartaal 2022 online te zetten.

Nog gezocht: twee talenten voor het bestuur!

Het nieuwe bestuur van HWL is vanaf juli enthousiast begonnen aan een traject van vernieuwing om de huidige en toekomstige uitdagingen het hoofd te kunnen bieden: een visie ontwikkelen voor HWL en de Hoeksche Waard, werving nieuwe vrijwilligers, modernisering communicatie en ICT en voorbereiden viering 50 jarig jubileum in 2023.

Het huidige algemeen bestuur bestaat, naast de voorzitter en interim secretaris/penningmeester Ruud Horijon, uit vertegenwoordigers van de 5 afdelingen: natuurbeheer, milieu en planologie, biologisch onderzoek, educatie, bezoekerscentra en communicatie en een algemeen bestuurslid.

Ter completering van het bestuur zoeken we nog twee talenten die graag meehelpen sturing te geven aan de vernieuwing. Een combinatie van denkers en doeners, waar van er één vooral affiniteit heeft met financiën en de ander vooral schrijf en organisatie talent heeft. In overleg gaan we dan kijken hoe we de huidige secretaris en penningmeesterfunctie in gaan vullen.

We zoeken bij voorkeur kandidaten uit HWL zelf, zo niet dan toch zeker die HWL een warm hart toedragen.

We streven ernaar de diversiteit binnen de vereniging ook in het bestuur tot uitdrukking te laten komen, dus jongeren en vrouwen dit is de kans om heel mooi werk te doen binnen de prachtige natuurorganisatie die HWL is!

Interesse? Neem contact op met de voorzitter Thijs Jasperse, tel. 0653829234

of interim secretaris/penningmeester Ruud Horijon, 06- 48529555 secretariaat@hwl.nl

Inspirerende brainstorm over HWL 2025

Ruud Horijon (secretaris a.i.)

Ondanks de Corona pandemie, die opnieuw heftig om zich heen grijpt, waren er woensdag 17 november maar liefst een kleine 50 (!) deelnemers op de Algemene Ledenvergadering (ALV) in HWL 's Nationaal Landschap Centrum (NLC) in Numansdorp. In het kader van de pandemiemaatregelen moesten de deelnemers wel een geldige QR-code tonen en was er geen gelegenheid voor de gebruikelijke, staande slotborrel.

Hoofdmoot van de vergadering - na de verkiezing van René Gomersbach tot bestuurslid (zie portfeuilleverdeling bladzijde hiernaast) en de presentatie van de nieuwe hwl.nl, die naar verwachting in maart online gaat - vormde een brainstorm over de toekomst van HWL.

In de vorige ALV waren al heel veel wensen en tips opgehaald, waar het bestuur mee aan de slag is gegaan. Het bestuur wilde nu graag weten hoe de leden denken over een aantal zaken die zijn uitgewerkt.

De vergadering werd willekeurig gesplitst in vier groepen van elk ongeveer tien mensen, die ruim een half uur de tijd hadden zich te buigen over drie vragen. De vier groepen gingen onder leiding van een bestuurslid enthousiast in gesprek (zie bijgaande foto's).

Daarna terug in de plenaire vergadering gaven de vier groepen een samenvatting van hun mening over de vragen. Hieronder kort een samenvatting van de vragen en de uitkomsten van de gesprekken.

• Missie en visie

Het bestuur wilde nu graag de mening van de ALV weten over de nieuwe vi-

sie en missie die is geformuleerd. Een opgefriste, gemoderniseerde tekst ten opzichte van de teksten die nu in de statuten staan en waar we ons als HWL naar buiten toe beter kunnen presenteren.

Globale uitkomst van de bespreking was dat over het algemeen de nieuwe tekst grotendeels wel goed is, zeker moderner, maar zou nog wel pakken-der kunnen om derden aan te spreken, vooral jongeren. Misschien combineren met een slogan?

• HWL 1973-2023-2073

De tweede vraag die werd voorgelegd, was wat de ALV vindt van het project, dat HWL zichzelf en de Hoeksche Waard cadeau wil doen voor het 50-jarig jubileum in 2023. Het idee van het bestuur is een plaatje te maken van hoe de HW eruit zag in 1973 (het oprichtingsjaar) qua natuur en landschap en hoe het er in 2023 uitziet:

- *Waar zijn we er op vooruitgegaan?*
- *Wat zijn de verslechtingen?*
- *Hoe wensen/verwachten we dat de Hoeksche Waard er uitziet in 2073?*

Dit project biedt een duidelijk doeperspectief voor de 40 werkgroepen

van HWL en de kans om de onderlinge samenwerking te intensiveren. HWL zet zich daarmee ook weer op de kaart, geeft nieuw elan en maakt HWL weer aantrekkelijk voor nieuwe leden en vrijwilligers. Dit is een ambitieus project, waarvan we verwachten dat we daarvoor ook de handen op elkaar krijgen bij instanties en mogelijk op steun kunnen rekenen.

De uitkomst van de bespreking in groepen was in zijn algemeen dat dit goed werd ontvangen, tal van mogelijkheden biedt om activiteiten op aan te haken en daarbij ook de inwoners te betrekken. Het is wel een enorme klus. Kunst is om het compact en concreet te houden. Biedt ook een kans om duidelijk te laten zien wat de inbreng is geweest van HWL in de afgelopen 50 jaar. Duidelijk aangeven wat we in ieder geval willen behouden en waar de grootste ontwikkelkansen liggen. De stip van 50 jaar vooruit ligt wel erg ver vooruit, maar anderzijds biedt dit ook wel weer de kans om een droombeeld neer te zetten. Zou ook mooi zijn om de resultaten in een boek vast te leggen...

• Wat als eerste aanpakken?

Zoals door de voorzitter ook aangege-

algemeen bestuur

voorzitter
Thijs Jasperse

secretaris vacant
penningmeester vacant

dagelijks bestuur

a.i. Ruud Horijon

terreinbeheer & biologisch onderzoek

Flip Wols

Cees Mesker

Sjoerd Reinstra

Henk Stapel

educatie

algemeen

Rene Gomersbach

“Mijn naam is René Gomersbach, ben inmiddels 57 jaar, getrouwd, 3 kinderen en al meer dan 27 jaar woonachtig in Maasdam. Waarom wil ik graag mede bestuurder worden

van HWL? Ik vind het een mooie vereniging, die zeer betrokken is bij de ontwikkeling en beheer van de natuur in de Hoeksche Waard. HWL staat ergens voor en wil draagt dit uit! Zowel educatief, uitvoerend als ook een gegeden gesprekspartner voor de gemeenschap. En zo wordt HWL ook gezien. We zijn voor de overheid een partij, die graag met ons spreekt en met ons de dialoog wil aangaan hoe nu die toekomstige Hoeksche Waard eruit komt te zien. In die gesprekken en in de verdere versterking van HWL wil ik graag bestuurlijk en uitvoerend een rol spelen. Wat breng ik daarvoor mee? Ruime bestuurlijke ervaring binnen diverse verenigingen, interesse in de mens wat hem of haar drijft en ik ben intrinsiek gemotiveerd om dát te beschermen wat er toe doet. En waar hoop ik op? Een vereniging die nog sterker wordt, nog meer van zich laat zien en aantrekkingskracht heeft op ook jongere inwoners in de Hoeksche Waard. En daar zijn de leden en vrijwilligers voor nodig!”

communicatie

boombeheer

milieu & planologie

Ruud Horijon

Flip Scherbeijn

Henk Malta

ven (zie Van het bestuur, blz.3 red.) piept en kraakt de HWL vereniging nogal op onderdelen en is er veel te verbeteren. Wat zouden de groepen als eerste willen aanpakken?

Uit de terugkoppeling bleek dat er niet eenduidige keuzes waren. Veel maatregelen werden genoemd, hadden wel betrekking op het werven van leden en vrijwilligers en de weg openen naar professionele ondersteuning op crucia-

le onderdelen (bijv. administratie, educatie en communicatie)

Vruchtbare vergadering

De voorzitter gaf aan dat hij zeer blij was met de uitstekende sfeer en de opbrengst van deze avond, waar het bestuur mee verder kan.

Wordt vervolgd in de volgende ALV, op

donderdag 31 maart 2022.

Joops **PRIKBORD**

Elke derde vrijdag
borreluur in Klein
Profijt! (vanaf 16.00 uur,
alleen voor HWL-leden)

Voor de meest recente
informatie kijken op
www.hwl.nl

deadline kopij inleveren!
31 januari (lentennummer)
Verwachte uitgifte rond
1 maart

Gratis!!

Abonnement op HWL-
nieuwsberichten!
Aanmelden op hwl.nl/contact

Ja..! Noteert U even..!

TAPIJT- & MEUBILAIR REINIGING

ALLES VLOT WEER SPIC & SPAN

Reiniging van tapijt en karpetten, schoonmaak van stoelen, gordijnen, enz.
Ook verhuur van schoonmaakmachines!

Mobiele Stoomcleaning M.K. Tuk

Walewegje 28 - 3291 AW - Strijen
tel 078-674 2850 / 06-511 80 985
mennotuk49@gmail.com

Kerkstraat 2, 3291 AL Strijen
www.siemwoningstoffering.nl
info@siemwoningstoffering.nl
061 9346085

Voor alle facetten van veiligheid en dienstverlening
ten behoeve van ondernemers op bedrijventerreinen.

www.parktrust.nl

De Hoekse Bijenkorf

**puur natuurlijke honing
uit eigen streek
koud geslingerd**

- In- en verkoop van honing
- Keurmeester
- Specialist bijenproducten
- Verhuur bijenvolken voor bestuiving

- Streek- en puurmarkten
- Verkoop van pro polis producten
- Certificaat erkend streekproduct
- Workshops
- Zwermverwijdering

Imker **FLIP WOLS** info@dehoeksebijkorf.nl

06-21818946 Nassaulaan 140 3297BJ Puttershoek

www.dehoeksebijkorf.nl/

QUADRAAT
QUALITY PRINTING

- Huisstijl
- Promotie
- Verpakkingen
- Presentatie, displays
- Signing
- Stickers, labels
- Direct mail
- Buitenreclame
- Bedrijfs- en winkelinrichting
- Specials op hout, metaal, kunststof

WWW.QUADRAAT.NL

HW
werkt!
Werk voor iedereen

DOMINIKQ
MEUBELSTOFFEERDERIJ

Röntgenstraat 10 - 3261 LK - OUD-BEIJERLAND
T 0186-621 430 - **Whatsapp** 0186-621 430
info@dominikq.nl www.dominikq.nl

capili

Molendijk 17
3262 AH Oud-Beijerland
T: (0186) 612227
www.capili.nl
(24/7 online afspraak maken)

Zes dagen per week geopend en
op vrijdagavond.

hart
voor **REGELEN**

Deze zomer genieten van een
opgeruimde schuur, garage,
zolder of caravan?

Laat mij het regelen!

Tel: 06 13193313
Mail: m.denboer@hartvoorregelen.nl

Neem nú een
abonnement

Dichtbij
af te halen

Mét verrassende
recepten!

Welkom bij de boer!

Kijk op onze site
voor het actuele
programma.

Geniet wekelijks van biologische groenten, fruit,
aardappelen en spelt pasta van boerderij Landzicht.

Landzicht **biologisch**
groentenabonnement.nl
Boerderij Landzicht
Mees en Ageeth Visser
Broekseweg 2a, 3291 LA Strijen
info@groentenabonnement.nl
www.groentenabonnement.nl

Kies voor biodiversiteit in úw Hoeksche Waard!